

Bartók emlékhangverseny Szegeden

A Csongrád megyei Bartók Béla-Emlékbizottság hétfőn este hangversennyel egybekötött ünnepi emlékestet rendezett a szegedi Nemzeti Színházban. Ezen a hangversenyen mutatkozott be első ízben az újjáalakult szegedi filharmoniai zenekar, amely Bartók Béla nevét vette fel. A zenekart Rubányi Vilmos, a szegedi Nemzeti Színház zeneigazgatója vezényelte. A műsorban közreműködött Hernádi Lajos zongoraművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze.

Az emlékest Bartók Gyászindulójával kezdődött, majd Király József egyetemi adjunktus, a megyei Bartók Béla-Emlékbizottság titkára tartott ünnepi beszédet. Emlékbeszédében Bartók hazafiságát és a szomszéd kis népek kultúrájának, önállóságának, megbecsülését, az összefogást hangsúlyozta.

— Az ifjú Bartók már pályája kezdetén tudatosan magyar komponista akart lenni,

magyar zenét akart írni. Tünetesen magyaros ruhákban járt, magyar címmel díszített levélpapíron írt 1904-ben nagyszabású programszimfóniát írt Kossuthról és a magyar szabadságharcról, amelyben kikarikírozta, kigúnyolta az osztrák császári himnuszot. Valóságos forradalmi merészség volt ez a századforduló tájéka, éppen azokban az években, amikor Magyarországon erős Habsburg-ellenes mozgolódás volt.

— Bartók 1904-ben jegyezte le először népdalt, s a következő évben már népdalgyűjtő tanulmányútra kért ösztöndíjat. Kodály 1905-ös nagysikerű gyűjtőútja még jobban meggyőzi mindkettőjüket a népzene gyűjtésének halaszthatatlan fontosságáról. Az a lassanként összegyűlt több ezer dallam, amelyeket az elkövetkező években jegyeznek le és dolgoznak fel, rendkívül meglepetést keltett nemcsak a gyűjtők, hanem az egész magyar zenei műveltség számára is.

A továbbiakban Király József Bartók műveinek hosszú sorát ismertette, elmondotta, hogy „Bartók művei kezdetben semmi visszhangot nem keltettek, közöny, de igen sokszor gúny és támadás fogadja őket.

Az úri Magyarország, a milleneumi álmokban élő osztályok kinevetik és üldözik a merészhangú szerzőt.

Bartók 24 éves korában egyik levelében keményen bírálja ezt a társadalmi réteget; a magyar úri osztálynak nincs képessége a magasrendű művészeire, — állapítja meg Bartók. Beszéde befejezésül Bartók Magyarországtól való búcsújára emlékeztet Király József:

— Tisztelettel és szeretettel várjuk vissza — írta róla Amerikába utazása előtt a felejtő-

tellen zeneakadémiái búcsúkoncert napján 1940. október 8-án egyik zenekritikus tiszteelője. Ma 15 évvel a nagy búcsúkoncert után

tisztelettel és szeretettel, egyre növekvő, rajongó megbecsüléssel adózunk a nagy géniusznak, akinek küzdelmes életére, tíz év előtti keserű halálára, ragyogó művészetére ma emlékezünk.

Az emlékbeszéd után a fil-

harmóniai zenekar Hernádi Lajos részvételével Bartók zenei emlékeire és zongorára írt Rapszódiaját adta elő. Ezt a gyönyörű zenedarabot, s Hernádi Lajos bravúros játékát a közönség szünni nem akaró tapsal fogadta, aki így ráadás-ként eljátszotta még az „Első rondo” és az „Allegro baroco” zongoradarabokat is. Az emlékhangverseny a Táncszvit előadásával ért véget.

Új élet a Somogyi könyvtárban

Már több mint egy hónapja annak, hogy a Somogyi Könyvtár ismét megnyitotta a kibővített épületben, az újonnan berendezett helyiségekben az olvasó- és kölcsönző osztályát. A könyvtár újjáalakítására közel két és egy negyedmillió forintot fordított államunk. Ez a kulturális beruházás egyáltalán nem kárbavesztett összeget. Már maga a nyugalmas, árasztó, tágas, csendes olvasóterem is szinte kíváncsítja a könyveket, az olvasást.

A kutatószoba vendégei

Az olvasóteremben naponta 60—70 vendég fordul meg. S a nyugodt elmélyedést itt is a kibővítés tette lehetővé. Valamikor — mint Lódi elvtárs, az igazgató meséli — az olvasóteremben dolgoztak fel a könyvanyagot is. Ma már erre a munkára külön helyiség nyílt, s így nem zavarják az olvasókat. De a kutatóknak is külön helyiséget biztosítottak a kibővített könyvtárban. Az újonnan létesített kutatószobának átlagosan számítva naponta öt-hat főnyi látogatója van. Most itt végzi kutatómunkáját Szádeczky Kardos Sámuel egyetemi docens is. Az egyetem történeti intézetének kívánságára jelenleg mintegy ötven kötetnyi forrásmunkát készítettek ki a kutatószobához. A kutatók igényeinek kielégítését segíti elő az új raktárhelyiség is, melyben újonnan rendezve nyert hozzáférhetőbb elhelyezést a hírlapállomány. Az új munkához a személyzet is gyarapodott három fővel.

A tájékoztató szolgálat

Öt munkaszoba van jelenleg a könyvtárban. Egyikben az ugyancsak új létesítmény: a tájékoztató szolgálat nyert elhelyezést. A tájékoztató szolgálat munkájáról Ertsey Péter beszél:

— A könyvtár hetvenöt éves múltja után csak most kerülhetett sor a tájékoztató szolgálat megszervezésére. Célunk, hogy feltárjuk a kutatóknak a könyvtár tudományos anyagát. Legfonto-

sabb munkánk a szegedi haladó hagyományok ápolása, feltárása, a helytörténeti kutatás elősegítése. A megnyitást óta 270 alkalommal adtunk tájékoztatást.

Kik és mit olvasnak?

Az ugyancsak újonnan berendezett kölcsönző-szobában Juhász Nagy Emília könyvajánló ad felvilágosítást.

— Sokkal barátságosabb itt dolgozni — mondja —. Az emberek is szívesebben jönnek ide. Kétezer beíratkozott kölcsönzőnk van jelenleg. Az új elhelyezés folytán a kölcsönzés jellege is változott. Olvasóinknak fokozottabban igénybe kell venni az ajánlókatalógust és a könyvtáros tanácsait, segítségét.

— Milyen könyveket olvasnak legtöbben?

— A múlt hónapban több mint tizenháromezer könyvet kölcsönöztek ki nálunk, ebből tízezer szépirodalmi volt, ötezer magyar és háromezer szovjet irodalmi mű, kétezer nyugati klasszikus és négy-

Ma megindul az újrendszerű autóbusszközlekedés Szeged és Szőreg között

Szőreg dolgozóinak régi évtizedes kérésüket teljesítette a Szeged Városi Tanács város- és községgazdálkodási osztálya: ma megindult Szeged és Szőreg között az újrendszerű autóbussz-közleke-

Gyorsítsuk meg a vetőmagvak cseréjét!

Ami a vetőmagcseréről tudni kell

Kormányunk ebben az évben is lehetővé tette, hogy most az ősz folyamán Csongrád megye több mint 30 községében általános minőségi vetőmagcsere legyen. Ennek ellenére a csere még mindig nem folyik a kellő mértékben. Nem azért, mert a dolgozó parasztság nem ismeri a minőségi vetőmag cseréjé-

nek jelentőségét, hanem azért, mert a tanácsszervek és az agronómusok nem fordítanak kellő gondot a csereakció sikeres lebonyolítására. Kisteleken például placi napokon több olyan dolgozó paraszttal beszélgettünk, akik nem is tudtak arról, hogy kormányunk milyen nagymértékű segítséget nyújt a minőségi vetőmagvak rendelkezésre bocsátásával. Ráadásul

a kisteleki tanács dolgozói nem is ismerik, hogy községükben jelenleg hogyan halad a vetőmag kiosztása.

A Terményforgalmi Vállalat raktárkezelője szerint minőségi rosvetőmagból felesleg mutatkozik, ugyanakkor más községben — például Szatmáron — kérve-kéri azt. Kisteleken, Balástyán, Szatmáron, Kiskundorozsmán a Terményforgalmi Vállalat raktáraiba még véletlenül se tévednek be a mezőgazdasági osztály dolgozói, hogy meggyőződjenek a vetőmag kiosztásáról. Bordonnyon sem néz a községi agronómus napokig a raktár felé.

Könyv a külterületeken

A fiókkönyvtárak forgalmáról Lódi Ferenc könyvtárigazgató tájékoztat:

— Havonta 14 ezer kötet körül van a fiókkönyvtárak forgalma. A dolgozó parasztság többnyire ezekben szerzik be olvasmányukat. A tizenkét fiókkönyvtárnak mintegy két és félezer állandó, beíratkozott olvasója van. De az őszön több tsz-ben is létesítünk kölcsönzőt.

A fiókkönyvtárak munkáját ugyancsak innét irányítják — most már szintén külön helyiségből. Nem egészen másfél hónap tapasztalataiból is kitűnik, milyen jó helyre fordította gazdaságunk a közel kétfélmillió forintot. A kultúra terjesztésére. (németh)

A Terményforgalmi Vállalat raktárkezelője szerint minőségi rosvetőmagból felesleg mutatkozik, ugyanakkor más községben — például Szatmáron — kérve-kéri azt. Kisteleken, Balástyán, Szatmáron, Kiskundorozsmán a Terményforgalmi Vállalat raktáraiba még véletlenül se tévednek be a mezőgazdasági osztály dolgozói, hogy meggyőződjenek a vetőmag kiosztásáról. Bordonnyon sem néz a községi agronómus napokig a raktár felé.

Nagy hiba ez, mert azt mutatja, hogy erre hivatott szerveink nem foglalkoznak kellőképpen a minőségi vetőmagcsere kérdésével. A Terményforgalmi Vállalat jelentései a minőségi vetőmagcserével kapcsolatosan sokszor tévesek. A Szegedi Járási Tanács mezőgazdasági osztálya csupán ebből

a jelentésből ítéli meg

a kiosztás állását.

Hanyagságra vall az is, hogy Szatmáron például hetenként csak kétszer lehet minőségi vetőmagot cserélni. Ez nem engedhető meg, s lehetővé kell tenni, hogy

a község dolgozó parasztsága akkor menjen cserevetőmagért, amikor éppen ideje engedi.

Nem egy esetben tapasztalható, hogy a helyi tanácsok mezőgazdasági állandó bizottságai és a termelési bizottságok tagjai sem ismerik a saját községükben kiosztásra kerülő vetőmag fajtáját, előnyeit, s annak használatától várható terméseredményeket. Ennek az a magyarázata, hogy már hosszú ideje nem tartottak ülést a termelési bizottságok, de a községi tanács sem hívott össze gazdaggyűlést a minőségi vetőmagcsere kiosztásával kapcsolatosan. Éppen ezért a legrosszabb időben belől pótolni kell ezeket a mulasztásokat, hogy

gyorsuljon meg a minőségi vetőmag kiosztása és a vetési tervét valamennyi községünk mielőbb teljesítthesse.

De meg kell mondanunk azt is, hogy kormányunk csak négy évenként tud egy-egy községben általános mi-

nőségi vetőmagcserét lebonyolítani, ami helyes is, mert négy évig a minőségi vetőmag megtartja jó tulajdonságait. Ennek következtében az idei őszön a megye minden községe nem jut hozzá minőségi vetőmaghoz. Mégis sokan kívánnának vetőmagot cserélni olyan községekben is, ahol most általános vetőmagcsere nem lesz, mivel betakarított gabonájuk csíráképessége nem megfelelő. Népünk állama ezért lehetővé tette, hogy ilyen esetben, ha minőségi vetőmag a községben nem áll rendelkezésre,

a termelők kicserélhessék gabonájukat a Terményforgalmi Vállalat raktáraiban lévő egészséges, nagyobb csíráképességű, szokványminőségű gabonára.

Hangsúlyozni kell, hogy a Földművelésügyi Minisztérium rendelkezése értelmében a termelők nemcsak a minőségi vetőmagot, hanem a szokvány-vetőmagot is bármilyen más szemes terményért a megfelelő cserearány mellett kicserélhetik.

Sajnos sokan nem is tudnak arról, hogy

a vetőmagok csíráképessége

megfelelő-e. Nemcsak az egyénileg dolgozó parasztságnak nagy része, hanem termelőszövetkezeteink jelentős része sem végezte el a csíráztatási próbát. Ezért a vetőmagvak próbacsíráztatását azonnal meg kell kezdeni.

Agronómusaink, községi pedagógusaink segítsenek az egyénileg dolgozó parasztságnak is a legegyszerűbb eljárással történő csíráztatás módját ismeretlenné, nehogy valaki alacsony csírázási százaléku vetőmagot tegyen a földbe. Abban az esetben, ha bárki is azt tapasztalja, hogy a csíráztató tányérba tett száz szem búza, árpa, vagy rozs közül 75 nem csírázik ki gyorsan és erőteljesen, akkor ezt a gabonamagot vetési célra ne használja fel. Ugyanis holdanként 25—30 kilogramm vetőmagot analízis szőrná a földbe, hogy az kikelne. Tehát feltétlenül cserélje ki vetőmagját. Abban az esetben azonban, ha száz szem gabonamag közül 88—90 szem gyorsan kicírázik, az idei betakarítási viszonyok között ez a százalék tűrhetőnek mondható.

s az ilyen gabona alkalmas a vetésre.

Végül felhívjuk arra a figyelmet, hogy akinek a behordás és a cséplés elhúzóda következtében erősen megdohosodott a gabonája, azonnal forduljon tanácsért, felvilágosításért a helyi tanács agronómusához, vagy a tanács mezőgazdasági osztályához.

Nem tudom, megettém-e már életemben öt kilót összesen, pedig nagyon szeretem. El is határoztam, nem adok el egy szemet se belőle. Megesszük mind, meg biz azt.

A két ember most abbahagyja a számolgatást. Másra terelődik a szó. Nem sokára — bizonyosan meg néhány esztendő sem kell hozzá — ilyenkor őszi időkben rizs érik majd az egész baktói határban.

— Mi arra tervezkedünk majd — mutat újjával Gulyás Sándor a hitvány kukorica-, napraforgóföldek felé.

Gondolataink messzi bekalandoznak a távoli jövőbe, amely tulajdonképpen nem is olyan távoli. A második öt éves tervben megvalósulnak. Az újabb gátakat, csatornákat is megtervezték már. A jövő esztendőben 30 holdat, azután meg újabb ötvenet haragnak ki a régi Baktó zsuagorodó testéből. De mennyi munka és még mennyi pénz kell ehhez? Nem is annyira kérdeztem, inkább csak úgy magamnak mondtam ezt. A villogó szemű, mosolygós arcú Gulyás Sándor azonban elrettette. Mondja is nyomban:

— Kérdezze csak meg a barátomat, hogy ő mennyi békekölcsönt jegyzett?

Az kicsit restelkedve, úgy mondja, mint aki már megbánta,

— Kettőszáz forintot.

Gulyás nem késik a licitálással, nyomban rávágja:

— En pedig ötszázat. No, hogy tudom, az se sok, csak huszont kiló rizs ára, pedig húszezer kilónál is többet kaptunk.

Költségzem a szavakat, s csak úgy magamnak, utána számoltam. Valóban többet, nem húszezernél — még kétszázezernél is,

Csepi József

RIZSARATÁS

eszünkbe. Majdnem a szemhatárig lágyan ringó rizstáblákat csókolgatnak az őszi nap sugarak. Nagyon szép, valami szerelmes dal üti meg füllünket: a fiatal rizsarató lányok, asszonyok, férfiak énekelnek. A szorgos kezek nyomán százezernyi apró rizskéve lepi el a tarlót. A terhes kalászek mélyen meghajolva állnak az emberek előtt. Mintha csak alázattal mondanák: földapánk gyermekei vagyunk, s tudni adjuk nektek, embereknek, elismeri már, hogy kifogjatok szeszélyeim, legyőztetek őt. Hódolata jelül ezt a tengernyi „aranyat” adja nektek.

Igen, ez már a felszabadult ember kezemunkája, az új Baktó. Sok száz mázsa rizs érik most ott, ahol régen még az állatok is éhen pusztultak, nem volt legelő. A nótáskedvű aratók a Felszabadulás, az Alkotmány és a Dózsa Termelőszövetkezetek tagjai. Sarlóval, kicsi nyélre szerelt kaszahegyekkel dolgoznak. Csak úgy érik a kezük alatt a munka. Sokan is vannak. Csak a Felszabadulás TSZ tagjai 33-an vonultak ki és még milyen sokan jöttek a „Dózsából”, meg az „Alkotmányból”!

A drága rizs érlelő táj mintha csak tagadni igyekezne a mulat, azt, hogy egy évvel ezelőtt még ő is olyan gonosz és mosolyos volt, mint az a környék, ahonnan az imént ideérkeztünk. Igen, nem több, csupán csak egy esztendő telt el azóta, hogy ezek a derék emberek, akik most itt a gazdag termés betakarításán fáradoznak, elindultak, hogy kerébe törjék ezt a kegyetlen földet. Ami még soha nem sikerült

senkinek, nekik engedelmeskedett a baktói szik. Nem azért, mintha ők jobban akarták volna, mint apáik, nagyapáik, akik régen próbálkoztak itt, hanem azért, mert nagy munkájukban nem voltak egyedül, egész népünk segített nekik. A rizstelepek megépítéséhez rengeteg földet, sok száz és ezer köbmétert kellett kimozdítani, s ehhez tömegtelen pénzre volt szükség. A szövetkezeti tagoknak nem volt ugyan annyi, amennyi ide kellett volna, de volt államunknak. Mernőkök, gátepítő szakmunkások jöttek s pár hónap alatt 233 ezer forinttal átalakították a baktói táj e darabját. A szövetkezeti két szerszenes boldogok voltak. Először, hogy végre gazdag termést ad majd a baktói táj, másodszor pedig, hogy ezt a rengeteg pénzt, melyet az államtól kaptak a telep megépítésére, sohasem kellett visszafizetniük.

Gulyás Sándor négygyermekes családjába kislányával együtt — ő is itt van a brigádban — életében most arat először rizst. Barátjával, aki mellette kaszahegyezi a marokra fogott rizs tövét, számolgatnak: negyvenhét hold rizsnak van, 15 mázsa átlagra szerződünk, de húsz, hanem a huszonkettő biztosan meglesz.

— Úgy gondolom — mondja Gulyás Sándor —, ha átadom az államnak a termést, amire szerződünk, a visszamaradó rizsből meghátolva is legalább negyven deka jut majd munkaegységére. A mi családjunknak — folytatja Gulyás — munkaegységei már felül vannak a hétszázon. Lesz tehát rizsünk is vagy három mázsa.

A hepehupás dűlűt mellett keskeny sávocskák maradoznak el mögöttünk. Sok parcella meddőn terpeszkedik egész nyáron, csak néhány bokrot, elsárgult vadkendert, sílány kis vadmuhat termett. Egy következőt bevetettek kukoricával. Kikelt a növény, méter magasságra fel is cseperedett, de termést nem hoztak a száruk. Távolság kopár birkalegelő terpeszkedik, de birkák nem legelésznek rajta. Minek haftsák ide a falkát, hiszen füvet nem termett a szik. Az állatok legelés helyett csak a kivirágzott szikszót nyalogathatják. Egy másik helyen napraforgóval próbálkoztak. A kiritkult, korán elrkönyödött napraforgósáruk tenyérnyi bugákkal mintha csak azt mondanák: a gazda, aki elvetette ide a magot, ettől a kegyetlen földtől termés helyett jóformán még alamizsnát sem kaphat.

Ez itt még a régi Baktó.

Itt járva az ember úgy érzi, valami elátkozott földre tévedt. Nagyon hosszú, talán évezredes átok telepedett itt meg, amely annyi bizakodást, reményt változtatott már kétségbeeséssé, örömet bánattá, retentő sok hasznos munkát tett haszontalanná.

Úgy is mondhatnánk, egy ittfelejtett darabja ez a régi, széthulló világnak, melyet mint meddőt, rosszat, félredobtunk, s ez a kicsi darab valahogy megbűjt itt belőle.

Mielőtt azonban ez a sivár kép erőt venne az emberen, határhoz érkezik. Még néhány satnya kis napraforgó- és kukoricatábla bukkan elénk, aztán a mesebeli „gyászországból” — tündérországba érkeztünk. A szemünk előtt kibontakozó új tájról egyszerűen az ígért földje jut az